

Leden van het Royal Flying Corps spelen kaart tijdens de Eerste Wereldoorlog, circa 1915.

Foto Getty

FICTIE *Downton Abbey*-achtige vertelling vol gruwel en glorie

Het stof dat van dromen valt (*The Dust That Falls from Dreams*) van Louis de Bernières zal veel lezers onvermijdelijk doen denken aan de televisieserie *Downton Abbey*. Het boek behandelt ongeveer dezelfde periode in de Britse geschiedenis, gezien vanuit het perspectief van de maatschappelijke elite en haar personeel.

Eerst is er de onschuldige, Edwardiaanse periode van de vroege 20-ste eeuw, gekenmerkt door optimistisch vooruitgangsgeloof, waaraan vervolgens door de Eerste Wereldoorlog een meedogenloos einde wordt gemaakt. Na de oorlog is niets meer hetzelfde. Niet alleen heeft bijna iedereen de dood van dierbare naasten te betreuen, ook de maatschappelijke verhoudingen zijn radicaal veranderd.

De Bernières, die zich bij het schrijven van de roman heeft laten inspireren door zijn familiegeschiedenis, vertelt zijn verhaal aan de hand van drie families. In de openingsscène, augustus 1902, wordt ten huize van de familie McCosh de kroning van Edward VII gevierd. De burens van weerszijden vieren mee.

Op het feest geeft de piepjonge Ash zijn buurmeisje Rosie een koperen gordijnring: als ze hem accepteert, zullen beiden later trouwen. Dat doet ze, en zoals de lezer met enig historisch besef al vermoedt, vormt deze gebeurtenis de opmaat voor een reeks per-

soonlijke drama's, ingeleid door pistoolschoten in Sarajevo, twaalf jaar later.

De gruwelen, maar ook de glorie-momenten, van de Eerste Wereldoorlog worden door De Bernières op indrukwekkende wijze beschreven. Soms is zijn proza ontluisterend, bijvoorbeeld als hij schrijft hoe de soldaten in de loopgraven de brieven van hun geliefden op het ene moment gebruiken als masturbatoire inspiratiebron en op het andere als wc-papier.

Grauw, murw makend en tergend onzeker is het leven aan het thuisfront, waar Rosie en anderen zich op de verpleging van frontsoldaten hebben geworpen. In fel contrast daarmee staat het door de auteur prachtig tot leven gewekte heroïsche (dikwijls kortstondige) bestaan van de azen van het Royal Flying Corps, die boven de Vlaamse en Noord-Franse modder een volstrekt andere dimensie van de oorlog vertegenwoordigen.

Dat niet alle hoofdpersonen de oorlog gezond en wel overleven, zal geen lezer verrassen en ongeveer tweederde van *Het stof dat van dromen valt* richt zich dan ook op de vraag hoe zij die dat wél is vergund vervolgens invulling geven aan hun totaal veranderde bestaan.

De Bernières' roman is opgebouwd uit ruim honderd korte, episodische hoofdstukken, waarin de auteur licht en zwaar, drama en divertissement, af-

wisselt. Daarbij verandert hij voortdurend van vertelstijl en taalregister: hij schrijft in zowel de verleden als tegenwoordige en toekomstige tijd, incorporeert dagboekfragmenten, brieven, gedichten, wisselt binnen hetzelfde hoofdstuk soms doodleuk van perspectief en geeft de geestesgesteldheid van personages weer via schijnbaar nuchtere (maar emotioneel indringende) opsommingen. Zoals in zijn weergave van het Duitse wanhoopsoffensief in de lente van 1918.

Toegegeven: in zijn lichtere hoofdstukken krijgt deze roman bij vlagen het karakter van knusse romantische fictie. Maar deze fragmenten geven de lezer wel de noodzakelijke lucht. De Bernières heeft er namelijk voor gekozen zijn hoofdpersonage, Rosie, toe te rusten met een weinig innemend karakter. Zonder de afwisseling tussen deze anekdotische hoofdstukken en de passages waarin we ons moeten inleven in het stugge karakter en de loodzware morele afwegingen van Rosie, was deze roman vastgelopen in goede bedoelingen.

Tegen het eind van het boek, als de plaats van handeling verschuift van Engeland naar de theeplantages van Ceylon, krijgt *Het stof dat van dromen valt* verrassend nieuw momentum. Dat maakt nieuwsgierig naar de vervolgdelen van deze als opening van een trilogie aangekondigde roman.

Hans Bouman

Louis de Bernières

Het stof dat van dromen valt
 ★★★★★
 Uit het Engels vertaald door Auke Leistra en Atty Mensinga.
 Arbeiderspers;
 584 pagina's; € 19,99.

Het is ontluisterend te lezen hoe de soldaten in de loopgraven de brieven van hun geliefden hebben gebruikt